

Täysistunto

Tiistai 25.10.2022 klo 13.59—19.02

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 230/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, edustaja Räsänen.

Keskustelu

15.20 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämäkin esitys vaikuttaa varsin kannatettavalta. Tässä lakiesityksessä ehdotetaan muutettavaksi kielitutkinnoista annettua lakia niin, että lakiin lisättäisiin säännökset järjestyksen rikkomisen ja vilpillisen menettelyn seuraamuksista. Tässä ehdotetaan, että jos tutkinnon suorittaja rikkoisi järjestystä tutkintotilaisuudessa eikä suostuisi lopettamaan sitä menettelyään kehotuksista huolimatta, niin hänen tutkintosuorituksensa katsottaisiin hylätyksi. Jos hän syyllistyisi vilpilliseen menettelyyn, myös siinä avustamiseen tai vilpin yritykseen tutkintotilaisuudessa, niin myös silloin katsottaisiin tutkintosuoritus hylätyksi. No nämä, arvoisa puhemies, ovat sellaisia johdopäätöksiä, joiden tällaisissa tilanteissa tulisi olla aivan itsestäänselvyksiä, ja on tietysti tärkeää, että kun näissä on ollut epäselvyyksiä ja on ollut ongelmia erityisesti, kun on ollut kysymys suomen kielen tutkinnosta maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kohdalla, että tästä sitten säädetään myös lailla, jotta tämä olisi selkeä.

Tämä kielen oppiminen, erityisesti suomen kielen oppiminen ja ruotsin kielen oppiminen maahanmuuttajataustaisilla henkilöillä, on erittäin tärkeää tänne integroitumisen kannalta, työ- ja opiskelumahdollisuuksien kannalta ja kotoutumisen kannalta, ja olemmekin ehdottaneet sitä, että myös toimeentulotukilainsäädäntöä muutettaisiin niin, että... [Sari Essayah: Työmarkkinatuki!] — Anteeksi? [Sari Essayah: Työmarkkinatuki!] Anteeksi, työmarkkina... Tuolla puheenjohtaja Essayah korjaa. — Työmarkkinatukilainsäädäntöä muutettaisiin niin, että siinä huomioitaisiin nykyistä paremmin tämä kielitaito. Tästä meillä on myös ihan lakialoite, ja toivon, että hallituskin siihen tutustuisi ja veisi tätä eteenpäin. Tarvitaan kannustimia, jotta tuo vaadittu kielitaito oikeasti myös saadaan haltuun, ja tietysti tämäkin lakiesitys, jota nyt käsitellään, omalta osaltaan on tätä viemässä eteenpäin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eloranta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2022 vp

15.23 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Yleisistä kielitutkinnoista annettua lakia on tosiaankin tarpeen päivittää, jotta se vastaisi tutkintojen järjestämisessä ilmeviin käytännön haasteisiin. Toisinaan on tapahtunut niin, että nämä tutkinnon suorittajien vilpilliset menettelyt ja järjestyksen rikkomiset ovat olleet aika hankalia, koska meidän voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole vielä säännöksiä siitä, miten tämmöisissä tilanteissa menetellään. Myöskin tutkinnon suorittajan näkökulmasta on ongelma, että meidän lainsäädännössä ei ole säännöksiä siitä, mitä siitä sitten seuraa, jos menettelee vilpillisesti. Sen lisäksi nämä vilppiepäilyt aiheuttavat aika paljonkin lisätyötä tutkintojärjestelmän toimijoille.

Onkin hyvä, että nyt meillä on tuotu esitys siitä, miten lainsäädäntöä voidaan tämän osalta täydentää tämän vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen seuraamuksilla. Tämä tulee meille tuonne sivistysvaliokuntaan, ja siellä sitten huolella tähän perehdyimme, että varmasti kaikki on katsottu kuntoon.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

15.24 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kysymyksessä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta. Tässähän ehdotetaan muutettavaksi yleisistä kielitutkinnoista annettua lakia. Lakiin lisättäisiin siis säännökset järjestyksen rikkomisen ja vilpillisen menettelyn seuraamuksista. Jos tutkinnon suorittaja rikkoisi järjestystä tutkintotilaisuudessa eikä tutkintotilaisuuden valvojan kehotuksesta huolimatta lopettaisi menettelyä, hänen tutkintosuorituksensa katsottaisiin hylätyksi. Jos hän syyllistyisi vilpilliseen menettelyyn, siinä avustamiseen tai vilpin yritykseen tutkintotilaisuudessa, hänen tutkintosuorituksensa katsottaisiin hylätyksi ja lisäksi hän menettäisi oikeutensa osallistua kyseisen kielen tutkintoon kuuden kuukauden ajaksi tutkintopäivästä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikuntaa, tutkinnon järjestäjiä ja arvioijia koskevia säännöksiä tekemällä enimmäkseen teknisluonteisia tarkistuksia ja siirtämällä nykyisin asetuksessa säädettyjä asioita lain tasolle. Samalla täsmennettäisiin ja päivitetäisiin säännöksiä tutkintomaksusta ja muutoksenhausta. Ehdotettu lakihan on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Mielestäni tämä on, ja täällä jo muutama puheenvuoro käytettiin, että tämä on varmasti erittäin tärkeä lainsäädännöllinen muutos. Ja, aivan niin kuin edustaja Räsänen tuossa sanoi, tämänhän pitäisi olla itsestäänselvyys, mutta koska se ei ole, niin hyvähän siitä sitten on säätää laissa.

Me otamme tämän tuonne valiokuntaan käsittelyyn ja varmasti ainakin yritämme mahdollisimman nopeasti tätä sitten, että se on aivan varmasti voimassa 1.1. Vilpillistä käytäytymistähän ei voi hyväksyä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

15.26 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kielitaito on äärimmäisen tärkeä, ja se, että pystyy osoittamaan vaadittavan kielitaidon, on toki monta kertaa tiettyihin ammatteihin esimerkiksi ihan selkeä vaatimus. Siinä mielessä tämä kielitutkintolain muutos on toki tarpeellinen, vaikka, niin kuin täällä edellä kollegat ovat sanoneet, voisi kuvitella, että tällainen asia olisi aikalailla itsestään selvä, että jos rikotaan järjestystä tai harjoitetaan vilppiä, niin sillä on seuraamuksensa. Myöskin se tässä on hyvä, että lain tasolle kirjoitetaan sitten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2022 vp

seuraamukset, ja myös se, että menettää määrätyn ajaksi oikeuden osallistua sitten näihin tutkintoihin.

Täällä edustaja Räsänen nostikin esille jo sitä, että kristillisdemokraatit on tällä kaudella nostanut esille sen, että työmarkkinatukeen tulisi tuoda tällainen kielilisiä, mikä sitten tarkoittaisi sitä, että kielilisiä tulisi kaikille. Elikkä voisi sanoa, että henkilöt, jotka ovat käyneet Suomessa peruskoulun, joilla on peruskoulun päästötodistus perusopetuksesta, pystyvät osoittamaan sen kielitaitonsa sillä — ei tarvita erillisiä tutkintoja. Mutta niillä henkilöillä, joilla ei tällaista ole, varmasti motivaatio sitten suorittaa tällainen kielitutkinto olisi parempi. Ja niin kuin tiedetään, suomalaisille työmarkkinoille pääsemisessä kaikkein suurin este esimerkiksi maahanmuuttajataustaisilla henkilöillä on se kielitaidon puute, ja sen takia olisi äärimmäisen tärkeää, että me suomalaisessa yhteiskunnassa saataisiin tätä asiaa eteenpäin.

Tuossa tosiaankin vihreät aikoinaan, muistaakseni 2011, silloisen edustaja Sinnemäen johdolla olivat esittämässä tämäntyyppistä menettelyä tuonne toimeentulotuen puolelle. Mutta niin kuin me tiedämme — ja mikä viime kaudellakin on niin sanotusti koeponnistettu — toimeentulotuki on perustuslailla suojattu, ja siihen ei tällaisia menettelyitä voitu tuoda. On muuten mielenkiintoista, että silloin, kun me esitimme tätä mallia työmarkkinatukeen tuotavaksi, niin yksi suurimmista arvostelevista ryhmistä oli vihreät. Ehkä oli unohdettu, että he itse olivat tehneet matkan varrella samantyyppisen esityksen, tosin nimenomaisesti siihen toimeentulotukeen, missä sitä ei voida tehdä.

Mutta tosiaan tämä KD:n esitys lähtee siitä, että työmarkkinatuki on sellainen, johonka tätä kielilisiä voitaisiin lähteä tuomaan. Ja se olisi mahdollista toteuttaa siinä mielessä kustannusneutraalisti, että se ensin laskee kaikilta tätä työmarkkinatukea ja sen jälkeen kielitutkinnon osoittamisella tai kielitaidon osoittamisella jollain muulla sovitulla tavalla pystyy sitten tämän kielilisen saamaan itsellensä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinäluoma.

15.29 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Tässä on kyseessä ihan tärkeä muutos tähän nykylainsäädäntöön, ja tällä pyritään estämään ja vähentämään sitä, että näissä kielitutkintokokeissa tapahtuu vilppiä. Mutta samaisesta esityksestä paljastuu kyllä myöskin muutos kielitutkintojen suomen kielen suorittajien tuloksissa, koska täällä kerrotaan, että vuonna 2012 jopa 80 prosenttia kansalaisuutta hakevista saavutti tämän kielitaitovaatimuksen, mutta sitten samainen luku vuonna 2020 on vain 49 prosenttia. Epäillään, että hakijat menevät liian aikaisin tähän kielitaitokokeeseen ja sitä kautta tämä prosentuaalinen osuus on laskenut. Mutta pidän tätä kyllä tosi huolestuttavana kehityksenä, ja toivoisin, että me yhteiskuntana kiinnitettäisiin enemmän huomiota siihen, miten meidän myöskin vieraskieliset ihmiset ja perheet oppivat suomen kielen, koska paitsi että se on pääsy suomalaisille työmarkkinoille ja kiinni siihen työllistymiseen, niin kyllä se on mielestäni myöskin pääsy osaksi suomalaista yhteiskuntaa laajasti ottaen.

Ajattelen niin, että jos me pystyttäisiin tarjoamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hyvää, laadukasta kieliopetusta, niin silloin me voimme myöskin vaatia vähän enemmän siltä kielen opiskelulta ja tulosten saavuttamiselta, mutta näiden täytyy kulkea käsi kädessä, että meidän täytyy tarjota kieliopiskelulle mahdollisuus mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja saada se ihminen osaksi opiskelua ja suomen kieltä esimerkiksi erilaisten työharjoitteluidenkin kautta, mutta samaan aikaan usein kuitenkin velvoitteet toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2022 vp

mivat. Se, että ihmiselle asetetaan tiettyjä askelmerkkejä sen suhteen, miten sitä taitoa on pitänyt saavuttaa, myöskin motivoi ihmisiä, joten tässä meillä on paljon, paljon parannettavaa.

Näen, että tämä on kyllä koko tämän meidän hyvän kotoutumisen edellytys, että ihminen oppii suomen kielen tai ruotsin kielen, ja se on edellytys sille, että pääsee osaksi suomalaisia työmarkkinoita, ja se on edellytys sille, että kotoutuu laajasti ottaen suomalaiseen yhteiskuntaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

15.31 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Hyvä täsmentää itsestäänselvyyksiäkin lainsäädännöllä, jos ne eivät muuten ole toteutettavissa. Toivoisin kumminkin, että valiokunta voisi rohkeasti katsoa, kun tämä nyt koskee tietysti yleistä kielentutkimusta, tutkintatoimikuntien ja tutkinnonjärjestäjien ja arvioitsijoiden osuutta tässä prosessissa. Valitettavasti voi todeta, että esimerkiksi meillä taksiajoluvan saamiseksi eräs oppilaitos, joka järjestää näitä kokeita, on hyväksynyt englanninkielisen, vaikka meillä on selkeästi sanottu, että pitää olla kotimaisella kielellä suoritettu tutkinto tai edellytys ajolupaun. Katsottaisiin, että perataan myös sitä toista puolta, vaikka siltä osin kuin se vain on mahdollista, ja että ainakin kuulemisissa voisivat jotkut asiantuntijat tulla esittämään näkemyksensä, onko sillä toisellakin puolella jotakin korjattavaa. Kun tiedetään, että suoritettu tutkinto on avain siihen rahalliseen korvaukseen, niin valitettavasti meillä — ei, en tarkoita nyt pelkästään tässä, vaan jossakin kohtaa — tutkinnot läpäistään, voisiko sanoa, erittäinkin puutteellisella osaamisella.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen.

15.33 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kielen oppiminen on portti päästä suomalaiseen yhteiskuntaan mukaan. Kun oppii suomen kielen, pääsee helpommin työelämään, jatko-opintoihin, oppimisen jatkuvalla polulla ja muutenkin yhteisöjen elämään mukaan.

Yleisiä kielitutkintoja koskevaa lakia on nyt tarve päivittää. Kielitutkintojen toteuttaminen on voinut olla osin hankalaa. Jos tutkinnon tekijä, suorittaja, menettelee vilpillisesti, seuraamusten tulee olla selkeät ja ennalta tiedossa. Näin muutos ennalta ehkäisee vilppiä. On tarpeen oppia tässäkin kohdin toimimaan rehellisesti maassa maan tavalla. Emme voi hyväksyä vilpillistä käyttäytymistä.

Tarvitsemme osaavia työntekijöitä myös ulkomailta. Kielen oppiminen on osa kotoutumista. Kielitutkinnon suorittamiseen on voitu mennä liian nopeasti.

Joillekin maahanmuuttajille työelämä voi olla parasta kielen oppimista. Myös työssä oleville kannattaisi järjestää joustavasti osa-aikaisia kieliopintoja esimerkiksi vapaan sivistystyön toimesta, jotta oppijat voivat kehittää kielitaitoaan ja pikkuhiljaa myöskin syventää sitä. Kieltä ei opita hetkessä. Erityisopettajana pidän tärkeänä myös sitä, että oppimisen vaikeudet otetaan riittävällä tavalla huomioon myös kielitutkintojen järjestämisessä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2022 vp

15.35 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti tästä, kun täällä on erittäin hyvää keskustelua ollut siitä, että mikä on se kielitaitovaatimus, kun tänne Suomeen tullaan. Suomihan on aika vaikea kieli, ja on monesti kuullut sitä, että kyllä sinne Suomeen muuten tulisi, mutta kun teillä on niin vaikea kieli. Mutta siihen kielikoulutukseenhan meidän pitää nimenomaan satsata, kun me tarvitaan sitä työperäistä maahanmuuttoa.

Monta kertaa työyhteisö on juuri se, jossa sen kielen parhaiten oppii ja samalla oppii tähän meidän kulttuuriin ja suomalaisille tavoille. Mutta tietysti jossain menee sitten raja, että kuinka sinne työyhteisöön voi tulla ja millä kielitaidolla. Itse edustan sosiaali- ja terveysalaa aikaisemmalta ammatiltani, ja kyllä siellä edellytetään ihan selkeää suomen kielen ymmärtämistä, koska se on ihan potilasturvallisuuden näkökulmasta niin tärkeä.

Sitten tietysti, kun ajattelee, että nyt kun me puhumme tästä vilpillisyydestä, niin tietenkään me ei lähtökohtaisesti ajatella, että ihminen on vilpillinen näissä tutkimuksissa. Mutta kyllä näistä kannattaa pitää siis kerta kaikkiaan huoli, jos ajatellaan, että me päästetään läpi käsien henkilö, joka ei osaa suomen kieltä tai ruotsin kieltä ja joka menee sitten terveydenhuoltoon eikä sitten osaa sitä kieltä, niin se on todella jopa potilasturvallisuuden näkökulmasta vakava juttu.

Eli otamme tämän käsittelyyn tuonne meidän valiokuntaan ja tarkasti katsomme tämän. Mutta ainakin näin yhtäkkiä ajatellen tämä on erittäin järkevä lainsäädäntö.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.